

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

246300

การพัฒนาสื่อประสมเพื่อการดับทอดนาฏศิลป์ไทย

วิศวัฒน์ อรชุน

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา)

ปีการศึกษา 2553

๖๐๐๒๕๑๓๓๐

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

246300

การพัฒนาสื่อประสมเพื่อการสืบทอดนาฏศิลป์ไทย

ริตสวัณ อรชุน

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา)
ปีการศึกษา ๒๕๕๓
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

DEVELOPING MULTIMEDIA IN THAI CLASSICAL DANCE

RISWAN ORACHUN

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(THAI STUDIES)

2010

COPRRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การพัฒนาสื่อประสมเพื่อการสืบทอดนาฏศิลป์ไทย

ชื่อผู้เขียน นางสาวริสสวณ อรชุน

สาขาวิชา ไทยศึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

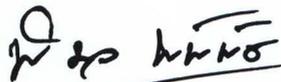
รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรี พิริยะกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รจนา สุนทรานนท์

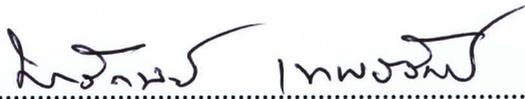
มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พูพิพิช)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรี พิริยะกุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รจนา สุนทรานนท์)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ คู่มือการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก ซีดีรอมวิชานาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก ข้อสอบวัดความรู้พื้นฐาน จำนวน 1 ชุด และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนต่อวิธีการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยบทเรียน “เพลงแม่บทเล็ก” ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนการสอนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์แบบ (pair comparison) และการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มใช้ One-Way ANOVA

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ในด้านผลการเรียน ผู้วิจัยนำผลการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในลักษณะการเปรียบเทียบทั้ง 4 ทาง (4 Way) คือ (1) นักเรียนทั่วไป (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนชมรม (กลุ่มทดลอง) (2) นักเรียนชมรม (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนทั่วไป (กลุ่มทดลอง) (3) นักเรียนทั่วไป (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนทั่วไป (กลุ่มทดลอง) และ (4) นักเรียนชมรม (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนชมรม (กลุ่มทดลอง) หลังจากทำการทดลองบทเรียนเพลง “แม่บทเล็ก” พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติระหว่างนักเรียนกลุ่มควบคุมกับนักเรียนกลุ่มทดลอง มีความแตกต่างกัน ณ ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการสอนโดยครูร่วมกับสื่อประสม ได้ผลดีว่าการสอน โดยครูแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งก็เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ในด้านของความพึงพอใจที่เกี่ยวกับ (1) ด้านเนื้อหาหาคู่มือประกอบการเรียน กลุ่มควบคุมมีระดับความพึงพอใจ ($\bar{X} = 4.07$) มากกว่ากลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.04$) (2) ด้านการเรียนการสอนกลุ่มควบคุมมีระดับความพึงพอใจ ($\bar{X} = 4.20$) มากกว่ากลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.16$) และ (3) ด้านสถานที่ในการเรียน กลุ่มควบคุมมีระดับความพึงพอใจ ($\bar{X} = 4.20$) มากกว่ากลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 4.04$) จึงสรุปได้ว่า ผู้เรียนที่สอน โดยครูร่วมกับสื่อประสม มีความระดับพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่สอน โดยครูแต่เพียงอย่างเดียว

taught by 20 teachers but with multimedia. The group that belongs to Thai classical dance club is separated into two groups. The students are taught by 20 teachers by a method without multimedia, while the rest study with 20 teachers who use multimedia in class.

The tool sets consists of (1) Thai classical dance teaching manual for “Pleng Mae Bot Lek,” (2) a “Pleng Mae Bot Lek” Thai classical dance CD-ROM, (3) one test to measure students’ basic Thai classical dance knowledge, (4) a questionnaire to study students’ satisfaction toward both approaches in teaching Thai classical dance, and (5) “Pleng Mae Bot Lek” created by the researcher to be the information in students’ learning. The statistics used in data analysis are pair comparison and One-Way ANOVA.

The principal findings are as follows:

1. In the aspect of the students’ learning achievement, the researcher compared both performance achievement and competency achievement. The four comparisons are (1) general students (control group) and students who are members of the club (experimental group), (2) students who are members of the club (control group) and general students (experimental group), (3) general students (control group) and general students (experimental group), and (4) students who are members of the club (control group) and students who are members of the club (experimental group). It was found that after experimenting with the “Pleng Mae Bot Lek” lesson in class, the students’ learning achievements (in both performance and competency) in the control and experimental groups differed statistically significance at .05 level. This result reveals that teaching

with multimedia gives better learning achievement than teaching without it, which supports the hypothesis.

2. In regard to students' satisfaction, the result can be divided into different categories: (1) when considering contents in the learning manual, it was found that the control group shows higher satisfaction ($\bar{X} = 4.07$) than the experimental group ($\bar{X} = 4.04$); (2) when considering learning and teaching, the control group shows higher satisfaction ($\bar{X} = 4.20$) than the experimental group ($\bar{X} = 4.16$); and (3) when considering the classroom location, the control group shows a higher level of satisfaction ($\bar{X} = 4.20$) than that of the experimental group ($\bar{X} = 4.04$). It can be concluded that students who are taught by teachers with multimedia have higher satisfaction than the group that is taught by teachers who do not use multimedia in their classes.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยความกรุณาจากท่านศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญ คณาจารย์ผู้ถ่ายทอดวิชานาฏศิลป์ไทยทุกท่าน คณาจารย์ภาควิชานาฏดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี คุณครูและนักเรียนระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง ที่ได้กรุณาให้ผู้วิจัย ได้สอบถาม นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. คำรงค์ ฐานดี รองศาสตราจารย์ ดร. มนตรี พิริยะกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รจนา สุนทรานนท์ ที่ได้ดูแลให้คำปรึกษา วิทยานิพนธ์ ทั้งให้กำลังใจ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความห่วงใยและเอาใจ ใสที่ดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ ที่ได้ เสียสละเวลาในการสอบและบ่มเพาะความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะมนุษยศาสตร์ คณะครูสาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เคารพทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ และวิธีการ ดำเนินชีวิตให้เป็นคนดีของสังคมและนำความรู้ที่ได้มาเป็นต้นแบบในการสอนสั่งลูกศิษย์ องค์กรพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ที่พวกเราเคารพศรัทธา และพี่ ๆ ของบัณฑิตวิทยาลัย คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณพ่อ คุณแม่ พี่ ๆ น้อง ๆ และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ คำรณ สุนทรานนท์ ผู้ที่เป็นกำลังใจในการศึกษาจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ได้ด้วยดี

ริสสวัณ อรชุน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญตาราง.....	(13)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของงานวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทย.....	10
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยโดยครู	14
การถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยโดยครูร่วมกับสื่อประสม.....	15
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยโดยครูร่วมกับ สื่อประสม	22
ทบทวนวรรณกรรม	24
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	27
ขั้นตอนการวิจัย	27
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
สถิติในการวิจัย	47
ขั้นตอนการวิจัย	48
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชานาฏศิลป์ไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับ การถ่ายทอดโดยครูกับกลุ่มที่รับการถ่ายทอดโดยครู ร่วมกับสื่อประสม.....	50
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	54
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อรูปแบบการถ่ายทอด นาฏศิลป์ไทยระหว่างการสอน โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอด และการสอน โดยครูร่วมกับสื่อประสม	56
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	61
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	61
สมมติฐานของการวิจัย.....	61
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	62
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
อภิปรายผล	69
ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย.....	75

บทที่	หน้า
ภาคผนวก	
ก หนังสือราชการ	77
ข หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เอกสาร ประกอบการสร้างคู่มือการสอนนาฏศิลป์ไทยระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 เพลง “แม่บทเล็ก”	81
ค คู่มือการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 เพลง “แม่บทเล็ก”	98
ง แบบประเมิน แบบสอบถาม แบบแสดงความคิดเห็น วิชานาฏศิลป์ไทย “เพลงแม่บทเล็ก” ผลการวิเคราะห์ IOC และแผนการจัดการเรียนรู้	202
บรรณานุกรม	275
ประวัติผู้เขียน	277

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางประเมินผลในสอบการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทย เพลงแม่บทเล็ก เกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติทำรำเพลงแม่บทเล็ก.....	29
2 เกณฑ์การประเมินผลการขับร้องเพลงแม่บทเล็ก	29
3 ตารางกำหนดระยะเวลาการเรียนรู้นาฏศิลป์ไทย กลุ่มที่รับการถ่ายทอด โดยครู.....	30
4 กลุ่มที่รับการถ่ายทอดโดยครูร่วมกับสื่อประสม	35
5 ตารางเปรียบเทียบคะแนนวิชานาฏศิลป์ไทยเพลงแม่บทเล็กทั้งก่อนเรียน และหลังเรียน ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	42
6 ตารางผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นเกี่ยวกับคู่มือประกอบการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ	44
7 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างนักเรียน ทั่วไป (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนชมรม (กลุ่มทดลอง) (1. ภาคทฤษฎี)	50
8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างนักเรียน ชมรม (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนทั่วไป (กลุ่มทดลอง).....	50
9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างนักเรียน ทั่วไป (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนทั่วไป (กลุ่มทดลอง).....	51

10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่าง นักเรียนชมรม (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนชมรม (กลุ่มทดลอง).....	52
11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่าง นักเรียนทั่วไป (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนชมรม (กลุ่มทดลอง) (2. ภาคปฏิบัติ).....	52
12 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่าง นักเรียนชมรม (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนทั่วไป (กลุ่มทดลอง).....	53
13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่าง นักเรียนทั่วไป (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนทั่วไป (กลุ่มทดลอง).....	53
14 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชานาฏศิลป์ไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างนักเรียน ชมรม (กลุ่มควบคุม) กับนักเรียนชมรม (กลุ่มทดลอง) ค่าเฉลี่ยจำนวน และร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	54
15 ค่าเฉลี่ยจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	55
16 ค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อรูปแบบการถ่ายทอด นาฏศิลป์ไทยระหว่างการสอน โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดและการสอนโดยครู ร่วมกับสื่อประสมจำแนกตามองค์ประกอบด้านเนื้อหาประกอบ การเรียน.....	56
17 ค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อรูปแบบการถ่ายทอด นาฏศิลป์ไทยระหว่างการสอน โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอด และการสอนโดยครู ร่วมกับสื่อประสม จำแนกตามองค์ประกอบ ด้านการเรียนการสอน	58

ตาราง

หน้า

18	ค่าเฉลี่ยผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อรูปแบบการถ่ายทอด นาฏศิลป์ไทยระหว่างการสอนโดยครูเป็นผู้ถ่ายทอด และการสอน โดยครูร่วมกับสื่อประสม องค์กรประกอบด้านสถานที่ อุปกรณ์การเรียน และการประเมินผล.....	59
----	---	----